

Extinció imminent

Autoria: Pol Guasch
 Títol: *Ofert a les mans, el paradís crema*
 Editorial: Anagrama, Barcelona, 2024
 160 pàgines

Mai no heu somiat amb un paradís? Imaginem-ho: un paradís descrit amb les paraules més tendres mai no conegudes, un paradís en què tot flueix, on els dies són llargs i les nits càlides. El paradís en què ets jove, fas amistats i ixes de festa. El llac més paradisiac que pugues visualitzar, en què passes les hores tombada, amb la parella, en silenci, enamorada. Un paradís, un oasi, la natura... un món perfecte concebut a partir d'una poesia profunda que ens hi trasllada directament. I sentim la calma, la pau, sentim el paradís.

Ara imagina que el paradís es crema, que tot es crema. Imagina la mort.

Pol Guasch donà la benvinguda al 2024 amb *Ofert a les mans, el paradís crema*, una obra que esdevindrà, sense cap mena de dubte, un èxit en el present i la posteritat. Escriptor i poeta –tot i que ell no ho diferencia–, aquesta és la seua segona novel·la. Després de conquerir-nos amb *Napalm al cor*, ens presenta un relat que ens pot semblar llunyà, distòpic i inversemblant, però que no ho és pas. Estem davant d'un text exòtic, poètic, fins i tot paradisiac, com indica el títol, que, inevitablement, ens evoca

un paisatge sentimental que anirà desenvolupant-se i prenent forma al llarg de la lectura.

Començar a llegir aquest llibre és una experiència immersiva, contradictòria i inconstant. L'autor no ordena el relat cronològicament, ni de cap manera que considerem lògica. Sinó, més aviat, l'organitza com un trencaclosques de què aconseguim les peces a mesura que passem les pàgines. Citant un personatge de la novel·la: "les històries si s'ordenen no són històries, són mentides". Guasch ens fa experimentar, amb les paraules, el mateix caos que ens genera el món real. Així, ens mostra que la manera caòtica com experimentem la realitat pot prendre una forma literària. I la literatura ens hi acompanya, a viure.

Creieu-me quan us dic que és pràcticament impossible deixar de llegir aquest relat. Potser al principi sentirem confusió, ignorància i innocència, però en un tres i no res passarem a la fascinació i l'admiració pel control de la llengua de l'autor. Quedarem entabanades i entabanats per la combinació d'estils d'escriptura, pels recursos i per la intensitat que desprén la novel·la. Trobarem capítols dietari, varietats dialectals marcades, monòlegs interiors, canvis de narrador, estructures innovadores i sorprenents, etc. I també una postal amb la imatge d'un retaule. Un capítol sencer està dedicat a ser-ne la llegenda: una descripció visceral dels objectes que representen la vida, o més aviat que en deixen rastre. Els objectes que ens demostren que darrere les coses insignificants hi ha vida. Que ens explica la vida mitjançant aquests objectes, que n'esdevenen testimoni. És l'explicació de què queda quan no queda vida, quan no hi som.

La construcció de la imatge poètica que hem esmentat adés es fa gradualment i amb unes característiques força especials. Aquest fenomen literari ens transporta a un passat, present i futur versemblants. S'exposa una vida en un sistema socioeconòmic concret, que ens és proper i que determina la manera com l'ésser humà es relaciona, es coneix i s'estima. Gràcies a açò, serem capaços de descontextualitzar el paisatge i deixar enrere la part de la ficció distòpica per adaptar l'actualitat a les paraules de l'autor. Aquest fet és possible gràcies a la no descripció de la realitat que ens hi trobarem. En canvi, mitjançant un domini del llenguatge exquisit, es perfilarà el contorn d'una realitat, la de la Rita i en Líton; la capturarà i ens hi endinsarà profundament,

sense descriure-la gaire.

Com haureu pogut esbrinar, la Rita i en Líton són els protagonistes de la història. Són dos dels pocs personatges que hi apareixen: són dos dels pocs personatges que viuen mentre la poesia de Guasch ens captiva. Explica l'autor, en diverses entrevistes, que no pretén emplenar pàgines sense trellat ni forrellat, que pretén crear estats, un paisatge anímic, una atmosfera en què el públic lector s'introduïska. La trama i els personatges, doncs, no són la part més important d'una novel·la, així com tampoc no ho són de la vida. De fet, l'autor recull els esdeveniments sense narrar-los explícitament, en un relat en què són força rellevants els sentiments, tant els que explica com els que evoca.

Els temes que tracta, per contra, sí que prenen un paper fonamental en el desenvolupament de l'obra. Hi destaquem l'amistat, la nostàlgia i la crítica social ben amagada. Amb tot, no podem oblidar la joventut, la mort, el despertar, la pèrdua, la calor, la malaltia, l'amor i la injustícia. I en definitiva, la vida.

La Rita, ara, voldria dir a en Líton el que pensa, li voldria dir gràcies, per exemple, també li voldria dir que quan és amb ell aconsegueix no recordar el lloc d'on ve, que hi ha coses que passen i no saps com i hi ha coses que sents i no saps com, que tenir-lo a prop li desperta una calma que no havia sentit mai i que fa que obli les vegades que li han dit que no i les respostes que ha callat i el silenci que du dins seu des de fa tant temps. I en Líton li voldria dir a la Rita el que sent, li voldria dir, per exemple, quina sort, també li voldria dir que quan és amb ella tant és la canícula i aquest aire que bufa ardent i el temps que s'estén davant seu com una condemna, li voldria explicar la seua forma de ser-hi i de no ser-hi, li voldria parlar de com sap desaparèixer i de com no ho sap fer d'una altra manera, i li voldria dir que està bé, que ara mateix, Rita, estic bé.

El fragment que tot just llegim ens evoca l'amistat com la salvació dels personatges, qui fan recaure l'acompanyament i la cura en la seua relació. Així, presenten l'amistat com un èxit en la vida, estan enamorats de la seua amistat. L'autor, en una entrevista, explica com volia que l'entenguérem: com una trobada de diferències, com un espill reconfortant.

La Rita ha fugit [...] com presa per un rampell antic, com enyorant alguna cosa que encara no ha passat, com recordant que la vida cansada també té bellesa quan una la suporta sola. [...] Ha provat de recordar quant de temps feia que no hi tornava i ha sentit l'estranyesa que sent algú quan es troba, inesperadament, amb un món que havia decidit abandonar, la mescla d'estar a casa i de trobar-se, a la vegada, en un univers llunyà.

Aquest fragment es clava molt a dins, és la definició més adient de la nostàlgia i de

CAR ACT ERS

l'enyor. Ens transporta a tot allò que trobem a faltar, a tot allò que encara no coneixem, però ja ens manca i a tot allò que encara no sabem que estranyem. La nostàlgia, la pèrdua i l'extinció apareixen sovint en el relat. Sentirem enyor, durant la lectura, per la joventut, pel cos, per la passió, per la natura, per la normalitat, etc. i en un moment determinat, per la vida.

Se n'ha parlat molt, de la vida, en aquest text, tot i que l'encapçala una extinció imminent que la persegueix. Com s'extingeix la vida? Doncs, perquè la mort li va a l'encalç. Al remat, llegirem una obra força estimulante i encisadora sobre l'acabament: sobre com el foc mata la realitat que coneixes, sobre com una malaltia et mata, sobre com la vida, finalment, et mata.

Alícia Albertos Mira-Marcelí